

Frøydís Strøm

Personer uten registrert inntekt eller formue

– En gjennomgang av SSBs datagrunnlag for registerbasert inntekts- og formuesstatistikk

1. Innledning

Statistisk sentralbyrå (SSB) har sett det som en svært viktig oppgave å utarbeide statistikker som kan belyse inntekts- og formuesforholdene til den norske befolkning på best mulig måte. Av de ulike statistikkproduktene kan nevnes Inntektsstatistikken for personer og familier, Selvangivelsesstatistikken og Inntekts- og formuesstatistikken for husholdninger. Disse statistikkene viser at en overveiende del av landets innbyggere har økonomiske midler i form av inntekt og/eller formue. Det har imidlertid i liten grad vært fokusert på den delen av befolkningen hvor det ikke finnes inntekts- og formuesopplysninger i den registerbaserte statistikken. I SSB sin statistikk omtaler vi denne gruppen ofte som personer som drar gjennomsnittsinntekten eller -formuen ned, eller vi grupperer dem som personer med bruttoinntekt eller nettoformue ”under 50 000 kroner”. Utover dette har vi i liten grad fokusert på disse. Selv om dette utgjør en liten gruppe, betyr det ikke at det ikke er betydningsfullt å sette fokus på dem, da det i et moderne samfunn er økonomiske midler i form av inntekt og formue som er blant de viktigste ressurser et menneske kan rå over.

I dette notatet spør vi derfor: Hvor mange er det som ifølge SSBs ulike statistikkilder ikke har noen form for registrert inntekt eller formue, og hvor mange er det som heller ikke bor i husholdninger uten inntekt eller formue? Hva er det som kjennetegner disse personene? Forekomsten av personer som verken har registrert formue eller inntekt kan i noen tilfeller tenkes å ha en sammenheng med livssituasjon. I andre tilfeller kan årsaken derimot være feil eller mangler ved SSBs registre. Dette vil vi prøve å belyse ved hjelp av nærmere gransking av disse registrene.

Opplysninger fra ulike inntekts- og formueskilder er blitt koblet sammen med kjennemerker fra seksjon for befolkningsstatistikk for 1998 og 2001. Ved å ta med data fra begge disse årene, har vi hatt anledning til å sammenligne to årganger. Ved å inkludere 2001-årgangen har vi også hatt mulighet til å fange opp husholdningsopplysninger fra folke- og bolig tellingen samme år.

I kapittel 2 vil vi gi en gjennomgang av datagrunnlaget og metoden som er benyttet. Videre, i kapittel 3, ser vi nærmere på hvor mange personer som inngår SSB sin statistikk, som er registrert uten inntekt eller formue, og hvilke sosiodemografiske kjennemerker som karakteriserer disse. Disse personene kan imidlertid tenkes å leve i familier eller husholdninger hvor andre har en eller annen form for inntekt og/eller formue. I kapittel 4 utelater vi de personene som har familien eller husholdningen som økonomisk holdepunkt. Her konsentrerer vi oss kun om de personen som ikke har økonomiske midler selv, og som heller ikke har familie- eller husholdningsmedlemmer med inntekt eller formue. I kapittel 5 diskuterer vi eventuelle feilkilder og begrensninger i datamaterialet, og i hvilken grad resultatene vi får her kan indikere mangler i det grunnlagsmaterialet som SSB sine statistikker bygger på. Til slutt, i kapittel 6, oppsummer vi de viktigste funnene.

2. Datagrunnlag og metode

2.1. Datagrunnlag

Notatet er i første omgang basert på data fra Inntektsstatistikken for personer og familier (IPF) for inntektsårene 1998 og 2001. Ved å sammenligne to årganger av IPF får vi muligheten til å studere utviklingen av den registerbaserte inntektsstatistikken, som henter opplysninger fra en rekke offentlige registre. Inntektsopplysninger fra selvangivelsen for de personlig skattyterne er viktigste kilde her, men i tillegg innhentes opplysninger fra Rikstrygdeverket, Lønns- og trekkoppgaveregisteret, Ligningsregisteret, Statens lånekasse for utdanning og Den norske stats husbank. IPF er således en omfattende inntektsstatistikk som dekker de fleste kontante inntekter som befolkningen mottar (jf. Epland og Kirkeberg 2001).

I tillegg er det hentet data fra følgende kilder:

- Selvangivelsesstatistikken (formuesopplysninger)
- Befolkningsstatistikken (registreringsstatus, sivilstand, familieopplysninger m.m.)
- Arbeidsgiver-/arbeidstakerregisteret (forventet arbeidstid, dager sysselsatt)
- Inntekts- og formuesundersøkelsen for husholdninger (husholdningsopplysninger)
- Utdanningsstatistikken og utdanningsundersøkelsen (utdanningsnivå, returpostopplysninger)
- Folke- og boligtellingsen 2001 (husholdningsopplysninger)

2.2 Analyseenheter

Som analyseenhet benyttes person. Personer uten registrert inntekt eller formue er i dette notatet definert som personer 17 år og over som var bosatte i Norge per 31. desember i inntektsårene, og som ifølge IPF og Selvangivelsesstatistikken da stod registrert med 0 på samtlige av beløpspostene i de to statistikkene (for oversikt over beløpspostene, se vedlegg 1 og 2).

Alle som er registrert som bosatte personer i Norge er inkludert i grunnlagsmaterialet. For å være registrert som bosatt må man oppfylle diverse kriterier som er nedfelt i lov om folkeregistrering av 16. januar 1970, sist gang endret i 1998. Reglene her sier blant annet at personer som kommer fra land i og utenfor Norden blir regnet som bosatt i Norge når de har oppholdt seg her eller har tenkt å bli her i minst 6 måneder, selv om oppholdet er midlertidig. Denne 6-månedersregelen gjelder også ved flytting ut av Norge til et land utenfor Norden (andre tidsgrenser gjelder for flytting til andre nordiske land, som utflyttere fra Norge må følge, jf. nordisk avtale om internordisk flytting). Personer som oppholder seg på Svalbard, Jan Mayen, norske biland eller på den norske kontinentalsokkelen regnes som bosatt i Norge. Det samme gjelder diplomater og militære som har tjeneste i utlandet. Dessuten blir asylsøkere med oppholdstillatelse i Norge registrerte som bosatte. Dette involverer ikke asylsøkere som fremdeles har sin søknad om oppholdstillatelse under behandling (Statistisk sentralbyrå, 2004a).

I notatet her setter vi også et skille ved 17 år. Dette gjør vi av to årsaker: For det første fordi man fra fylte 17 år normalt skal føre egen selvangivelse, og for det andre fordi vi ikke betrakter det som relevant å la analysen omfatte mindreårige barn uten egen inntekt eller formue.

2.3 Omfang

IPF har som formål å belyse inntektsforholdene for hele den norske befolkning, og for forskjellige delgrupper av befolkningen. Utenlandske statsborgere inngår dersom de er registrert i Det sentrale personregister. Det vil de normalt være dersom de har arbeids- og oppholdstillatelse her i landet.

I 1998 og 2001 var det registrert hhv. 4 445 329 og 4 552 252 bosatte personer i Norge pr. 31. desember. For bosatte personer 17 år og over utgjorde folkemengden hhv. 3 457 576 og 3 508 217. Ved å skille ut personer i aldersgruppen 17 år og over som i disse inntektsårene verken stod registrert med inntektsopplysninger i IPF eller formuesopplysninger på Selvangivelsesstatistikken, satt vi igjen med hhv. 14 209 og 10 782 personer. I 1998 utgjorde denne gruppen 0,4 prosent av den bosatte befolkningen i aldersgruppen 17 år og over, mens den i 2001 utgjorde 0,3 prosent.

2.4 Korrigering for familie- og husholdningstilhørighet

Ved hjelp av tilgjengelige data har vi foretatt en korreksjon for familie- og husholdningstilhørighet. Korrigeringen ble foretatt ved at det først ble hentet opplysninger fra befolkningsstatistikken om hvem som inngår i samme familie. Disse dataene er avledet av opplysninger om familienummer fra Det sentrale folkeregister. Personene uten egen inntekt eller formue fikk påkoblet personer med samme familienummer. Deretter ble det foretatt en kobling mot Inntekts- og formuesundersøkelsen for husholdninger, for å finne eventuelle personer registrert som medlemmer av samme husholdning som personene i uttrekket. Ved hjelp av Folke- og bolig tellingen fra 2001, har vi i tillegg hatt anledning til å koble husholdningsopplysninger på samtlige personer i denne gruppen, som stod registrert uten økonomiske midler dette året. Dersom personer fra den opprinnelige gruppen viste seg å ha familie- eller husholdningsmedlemmer som var registrert med inntekts- eller formuesopplysninger på IPF eller Selvangivelsesstatistikken, ble disse ikke tatt med videre. I kapittel 4 fokuserer vi nemlig kun på de som ikke selv har økonomiske midler, og som heller ikke har familie- eller husholdningsmedlemmer med registrert inntekt eller formue. Dette viste seg å være 4 763 personer i 1998 og 4 207 personer i 2001.

3. Personer uten registrert inntekt eller formue - hvem er de?

De fleste i Norge forsørger seg helt eller delvis gjennom inntektsgivende arbeid, enten som selvstendig næringsdrivende eller som lønsmottakere. Når endringer i livssituasjonen oppstår, ved f.eks. alderdom, uførhet eller arbeidsledighet, har vi en velferdsstat med ordninger som sikrer en mot et fullstendig inntektsbortfall. I tillegg til de statlige velferdsordningene finnes private forsikringer, tjenestepensjonsordninger og andre ordninger knyttet til arbeidsmarkedet. Sånn sett ligger det til rette for at alle skal ha en form for inntekt.

Så hvem er da egentlig de som ikke er registrert med noen form for inntekt eller formue å leve av? Ved hjelp av våre analyser her vil vi undersøke om det er en kjønnsdimensjon i denne gruppen, hvordan aldersfordelingen ser ut, og om innvandrerbakgrunn spiller noen rolle. Formålet med dette kapitlet blir å beskrive hva som er karakteristiske kjennetegn for den delen av befolkningen som står registrert uten noen form for økonomiske midler.

3.1 Kjønn og sivilstand

En av de mest slående tendensene i datamaterialet er at over 70 prosent av personene uten registrerte økonomiske midler er kvinner. Av de i alt 14 209 personene i 1998 og 10 782 i 2001 som var uten egen inntekt eller formue var det, som vist i tabell 3.1, hhv. bare 3 427 og 2 994 menn.

**Tabell 3.1 Personer uten registrert inntekt eller formue, etter kjønn.
Antall og prosent. 1998 og 2001**

Kjønn	1998		2001	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
I alt	14 209	100	10 782	100
Menn	3 427	24	2 994	28
Kvinner	10 782	76	7 788	72

Differansen mellom menn og kvinner er imidlertid ikke overraskende. Det er tidligere kjent at flere menn enn kvinner har positiv inntekt eller formue. For eksempel viste Selvangivelsesstatistikken for inntektsåret 1998 at 0,7 prosent av alle menn i alderen 17 år og over var registrert uten bruttoinntekt mens dette gjaldt 1,4 prosent av alle kvinnene i samme alder (Statistisk sentralbyrå 2000).

At en person står registrert hos skattemyndighetene uten egen inntekt og formue betyr imidlertid ikke alltid at vedkommende er helt uten økonomiske midler. For mange fungerer familien som et økonomisk sikkerhetsnett. Dette gjelder gjerne spesielt kvinner. Tradisjonelt sett har ikke deres økonomiske og sosiale status nødvendigvis vært bestemt av deres egen yrkesinntekt og økonomiske stilling, men i stor grad av ektemannens posisjon. Forsørgelse via ekteskap har vært vanlig, og er det delvis fortsatt. I tillegg er det vanlig at formuesobjekter som hus, hytte og bil føres på ektemannens selvangivelse, selv om kona eier halvparten.

Som forklaring på at det i overveiende grad er kvinner som er registrert uten økonomiske midler, kan det antas at variabelen kjønn må sees i sammenheng med sivilstand. En fordeling av variabelen sivilstand i tabell 3.2 støtter denne antakelsen.

Tabell 3.2 Personer uten registrert inntekt eller formue, etter sivilstand. Antall og prosent. 1998 og 2001

Sivil status	1998		2001	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
I alt	14 209	100	10 782	100
Ugift	3 681	26	3 135	29
Gift	9 666	68	6 889	64
Enke/enkemann	386	3	358	3
Skilt	376	3	316	3
Separert	93	1	68	1
Registrert partner	6	0	15	0
Skilt partner	1	0	1	0

Vi ser her at det i alt om lag 68 prosent i 1998 og 64 prosent i 2001 har sivilstand gift eller partner. Resten, 32 prosent i 1998 og 36 prosent i 2001, er enten ugifte, enker/enkemenn, skilt eller separert. Med utgangspunkt i vår antakelse fra forrige avsnitt, at menn i større grad står registrert med inntekt eller formue enn kvinner, kan vi her anta at de fleste i denne sistnevnte gruppen er kvinner. Tabell 3.3 bekrefter denne antakelsen. Her finner vi nemlig at et overveldende flertall, blant de med sivilstand gift eller partner, er kvinner. I 1998 var andelen kvinner 87 prosent, mens de utgjorde 82 prosent 2001.

Tabell 3.3 Personer uten registrert inntekt eller formue med sivilstand gift eller partner, etter kjønn. Antall og prosent. 1998 og 2001

Kjønn	1998		2001	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
I alt	9 672	100	6 904	100
Menn	1 287	13	1 213	18
Kvinner	8 385	87	5 691	82

Totalt utgjør de gifte kvinnene alene hele 59 prosent i 1998 og 53 prosent i 2001. At en så stor andel av personene uten inntekt eller formue er gifte kvinner, kan vi enkelt forklare med at svært mange av de kvinnene som ikke selv har inntekt eller formue må antas å ha familien som forsørgerinstitusjon og økonomisk sikkerhetsnett. Dermed får vi en logisk forklaring på hvorfor kvinner oftere enn menn er registrert med 0 på alle beløpspostene i inntekts- og formuesstatistikken. Hvorvidt vi finner tilfeller som faller utenfor denne forklaringen vil vi komme tilbake til i neste kapittel.

3.2 Alder og pensjonsstatus

Hittil har vi altså sett at det er flere kvinner enn menn i gruppen personer uten økonomisk aktivitet, og at det dessuten er flere gifte enn ugifte. Dette kan sees i forbindelse med yrkesaktivitet, siden inntekt i stor grad kan knyttes til deltakelse på arbeidsmarkedet. Mens arbeidsmarkedet tradisjonelt har vært mannens arena, er kvinners yrkeserfaringer i større grad aldersmessig betinget. I motsetning til tidligere generasjoner er dagens unge kvinner i stor grad yrkesaktive på heltid eller deltid uavhengig av om de har barn eller ei. Dermed kan vi anta at vi finner flere eldre enn yngre kvinner blant personene uten økonomisk aktivitet. Samtidig har alle med minimum tre års botid i Norge rett til alderspensjon fra folketrygden ved fylte 67 år¹ (Rikstrygdeverket, 2004). Dette vil gjøre det mindre sannsynlig å finne igjen den eldste delen av befolkningen i vår populasjon. Dette betyr at både yngre og eldre kvinner kan antas å ha egen inntekt i tilnærmet samme grad som jevnaldrende menn. Dermed kan vi forvente at en stor del av personene uten egen inntekt er middelaldrende kvinner. En fordeling etter alder og kjønn blir presentert i tabellene 3.4a og 3.4b.

¹ Som en hovedregel blir pensjonen avkortet dersom man har kortere enn 40 års botid i Norge før fylte 67 år. Ett av unntakene gjelder imidlertid for flyktninger. Dersom man har fått status som flyktning fra Utlendingsdirektoratet kan man som alderspensjonist ha rett til full trygdetid og full minstepensjon så lenge man bor i Norge (Engelstad 1999).

**Tabell 3.4a Personer uten registrert inntekt eller formue, etter alder og kjønn.
Antall og prosent. 1998**

Alder	I alt		Menn		Kvinner	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent
I alt	14 209	100	3 427	100	10 782	100
17-24 år	2 395	17	848	25	1 547	14
25-34 år	2 264	16	959	28	1 305	12
35-44 år	1 287	9	572	17	715	7
45-54 år	2 437	17	434	13	2 003	19
55-66 år	4 998	35	316	9	4 682	43
67-79 år	590	4	207	6	383	4
80-99 år	223	2	84	2	139	1
100 år +	15	0	7	0	8	0

Vår antakelse bekreftes i tabell 3.4a, som viser en fordeling etter alder og kjønn for inntektsåret 1998. Av de totalt 14 209 personene uten egen inntekt eller formue er i alt 6 685 kvinner i alderen 45-66 år, dvs. om lag 47 prosent. Sett i forhold til den totale andelen kvinner uten økonomiske midler, tilhører denne "husmorgenerasjonen" 62 prosent. Nær 19 prosent er i den typiske småbarnsfasen, altså aldersgruppen 25-44 år, mens bare 5 prosent har nådd pensjonsalderen. Av tabell 3.4b finner vi en lignende fordeling for inntektsåret 2001.

**Tabell 3.4b Personer uten registrert inntekt eller formue, etter alder og kjønn.
Antall og prosent. 2001**

Alder	I alt		Menn		Kvinner	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent
I alt	10 782	100	2 994	100	7 788	100
17-24 år	2 457	23	900	30	1 557	20
25-34 år	1 998	19	711	24	1 287	17
35-44 år	1 122	10	422	14	700	9
45-54 år	1 369	13	339	11	1 030	13
55-66 år	3 031	28	327	11	2 704	35
67-79 år	559	5	180	6	379	5
80-99 år	236	2	113	4	123	2
100 år +	10	0	2	0	8	0

I tabell 3.4b ser vi at av de totalt 10 782 personene som utgjør gruppen personer uten registrert inntekt eller formue i 2001, er det i alt 3 734 kvinner i alderen 45-66 år. Dette utgjør 35 prosent av hele gruppen. I forhold til alle kvinnene utgjør denne aldersgruppen 48 prosent. Om lag 25 prosent av kvinnene er i alderen 25-44 år, mens 7 prosent er i aldersgruppen 67 år eller eldre.

Både for 1998 og 2001 ser vi altså at det er få observasjoner i de aldersgruppene som har nådd pensjonsalderen. Dette kan forklares med at de fleste mennesker i Norge som er over 67 år vil motta alderspensjon, og vil dermed ha en form for inntekt. Tabell 3.5 gir oss et bilde som ytterligere bekrefter at det er få personer uten registrert inntekt som har status alders-, uføre eller etterlattepensjonister.

Tabell 3.5 Personer uten registrert inntekt eller formue, etter pensjonsstatus. Antall og prosent. 1998 og 2001

Pensjonsstatus	1998		2001	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
I alt	2 226	100	1 781	100
Alderspensjon	19	1	10	1
Uførepensjon	10	0	6	0
Etterlatte pensjon	1	0	1	0
Attføring	2	0	2	0
Annet	2 194	99	1 762	99

Av alle personene med pensjonsstatus, utgjør alders- uføre- og etterlattepensjonistene til sammen bare om lag 30 personer i 1998 og i underkant av 20 personer i 2001. Både i 1998 og 2001 var det bare 2 personer som var registrert som under attføring². Selv om dette dreier seg om bare noen få, viser tabell 4.5 at det likevel eksisterer noen personer som har pensjonsstatus i folketrygden, men som likevel står registrert uten inntekt. Dette kan vi ikke finne noen naturlige forklaringer på, og vi må anta at dette skyldes mangelfulle opplysninger om personene i SSBs registre.

Så godt som samtlige av de som er registrert med pensjonsstatus, 99 prosent, befinner seg likevel i kategorien "annet" jf. tabell 3.5. Dette er en pensjonsgruppe som i hovedsak omfatter personer som ikke selv får utbetalt pensjonsytelser, men som er forsørgt av en annen person med pensjon fra folketrygden. I tabell 3.6 vil vi se nærmere på denne gruppen.

Tabell 3.6 Personer uten registrert inntekt eller formue, med pensjonsstatus "annet", etter kjønn og alder. Antall og prosent. 1998 og 2001

	1998		2001	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Kjønn				
I alt	2 194	100	1 762	100
Menn	25	1	59	3
Kvinner	2 169	99	1 703	97
Alder				
I alt	2 194	100	1 762	100
17-24 år	46	2	54	3
25-34 år	10	0	33	2
35-44 år	26	1	41	2
45-54 år	162	7	162	9
55-66 år	1 905	87	1 397	79
67-79 år	44	2	66	4
80-99 år	1	0	9	1
45-66 år				
I alt	2 067	100	1 559	100
Menn	3	0	14	1
Kvinner	2 064	100	1545	99

Tabell 3.6 viser hvordan personer med pensjonsstatus "annet" fordeles etter kjønn og alder. Vi finner for det første at kvinner utgjør hele 99 prosent av denne kategorien i 1998, og 97 prosent i 2001. For det andre finner vi at noen aldersgrupper er mer fremtredende enn andre. Den største gruppen finner vi blant personer som er 55-66 år. Disse utgjør hele 87 prosent i 1998 og 79 prosent i 2001. Slår vi denne gruppen sammen med aldersgruppen 45-54 år, utgjør gruppen 45-66 år til sammen hele 94 prosent i

² At det ikke er registrert utbetalinger til disse pensjonistene kan bl.a. skyldes at noen har fått tildelt status i løpet av desember 1998, men at første pensjonsutbetaling skal skje i januar året etter undersøkelsesåret.

1998. Denne aldersgruppen er størst også i 2001, selv om andelen da er redusert til 88 prosent. Dersom vi ser på pensjonsstatus etter alder og kjønn, viser det seg at i aldersgruppen 45-66 år er bortimot 100 prosent av personene med pensjonsstatus "annet" kvinner. Dette gjelder for begge årgangene.

Til nå har vi altså sett at svært mange av de som ifølge SSBs statistikkilder ikke har egen inntekt eller formue ofte er kvinner, og da spesielt gifte kvinner i alderen 45-66 år. Dessuten finner vi en stor andel personer med pensjonsstatus "annet". Igjen indikerer dette at familiesituasjonen kan være avgjørende for deres økonomiske situasjon, ved at andre familie- eller husholdningsmedlemmer er forsørgere. Dette kommer vi tilbake til i neste kapittel. Videre i dette kapitlet skal vi ta for oss utdanning og innvandrerbakgrunn.

3.3 Utdanning og innvandrerbakgrunn

Utdanningsnivå er en variabel som ofte sees som uttrykk for sosioøkonomisk status. Variabelen er interessant fordi vi de siste hundre årene har fått en sosialt bredere rekruttering til høyere utdanning, og ikke minst fordi den er viktig med hensyn til yrkesaktivitet og inntekt. Jo høyere utdanning en person har, desto større er sannsynligheten for at vedkommende er yrkesaktiv. Dette har vist seg å være særlig aktuelt blant kvinner. Det kan derfor antas at de fleste personene som er registrert uten egen inntekt eller formue sannsynligvis har relativt lav utdanning. Tabell 3.7 illustrerer hvorvidt denne antakelsen er riktig.

Tabell 3.7 Personer uten registrert inntekt eller formue, etter utdanningsnivå. Antall og prosent. 1998 og 2001

	1998		2001	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
I alt	14 209	100	10 782	100
Ingen utdanning	83	1	183	2
Grunnskolenivå	3 359	24	2 030	19
Videregående nivå	2 963	21	1 706	16
Høyskole/universitetsnivå	498	4	531	5
Uoppgitt utdanning	7 306	51	6 332	59

I 1998 var det til sammen 4 prosent, av de som stod registrert uten egen inntekt eller formue, som hadde universitets- eller høyskoleutdanning. I 2001 utgjorde denne gruppen 5 prosent. Gruppen med relativt lav utdanning er som forventet stor. I 1998 var 1 prosent helt uten utdanning, mens 24 prosent hadde kun grunnskole som høyeste utdanning. I 2001 var 2 prosent uten utdanning, mens 19 prosent kun hadde grunnskole. 21 prosent i 1998 og 16 prosent i 2001 hadde utdanning på videregående nivå.

For over halvparten av personene som ikke har registrert noen inntekt eller formue, har vi heller ingen opplysninger om utdanningsnivå. 51 prosent i 1998 og 59 prosent i 2001 hadde uoppgitt utdanning. Dette viser en tydelig sammenheng mellom manglende inntekts- og formuesopplysninger og mangelfulle opplysninger om utdanning.

Datagrunnlaget for befolkningens høyeste utdanning (BHU), som SSB produserer i en årlig utdanningsstatistikk, er basert på data om avsluttet utdanning. I tillegg til utdanning tatt i Norge, baseres disse dataene på informasjon om utdanninger fullført i utlandet med støtte fra Statens lånekasse for utdanning samt SSBs spesialundersøkelse om "Utdanning fullført i utlandet" (Statistisk sentralbyrå 2004b). Disse opplysningene inngår blant de sosiodemografiske kjennemerkene som er påkoblet inntektsstatistikken. BHU omfatter imidlertid ikke fullstendige utdanningsopplysninger om alle bosatte personer her i landet. Spesielt blant innvandrere fra såkalte "tredje-verden-land" er opplysningene mangelfulle. Mange har tatt utdanning i utlandet før de innvandret til Norge, uten at

denne utdanningen har blitt registrert i det norske utdanningssystemet. I utdanningsstatistikken blir disse derfor registrert med "uoppgitt utdanning"³.

At så mange personer uten inntekt eller formue har ukjent utdanning kan derfor indikere at det her er mange innvandrere blant personer uten inntekt og formue. La oss, ved hjelp av tabell 3.8, se nærmere på hvordan denne gruppen fordeler seg etter landbakgrunn.

Tabell 3.8 Personer uten registrert inntekt eller formue, etter landbakgrunn og innvandringskategori. Antall og prosent. 1998 og 2001

	1998		2001	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Landbakgrunn				
I alt	14 209	100	10 782	100
Norge	5 955	42	2 977	28
Norden	912	6	659	6
Vest-Europa unntatt Tyrkia	1 283	9	943	9
Øst-Europa	1 503	11	1 695	16
Nord-Amerika og Oseania	675	5	425	4
Asia, Afrika, Mellom- og Sør-Amerika, Tyrkia	3 881	27	4 083	38
Innvandringskategori				
I alt	14 209	100	10 782	100
Uten innvandringsbakgrunn	5 955	42	2 773	26
1. generasjon, uten norsk bakgrunn	7 791	55	7 677	71
2. generasjon	146	1	128	1
Utenlandsadoptert	4	0	4	0
Utenlandsfødt med én norsk forelder	108	1	82	1
Norskfødt med én utenlandsfødt forelder	180	1	105	1
Født i utlandet av norskfødte foreldre	25	0	13	0

Tabell 3.8 bekrefter at gruppen av personer uten inntekt eller formue rommer mange med innvandrerbakgrunn. I alt var det 58 prosent i 1998 og hele 72 prosent i 2001 som hadde bakgrunn fra land utenom Norge. Blant disse er det flest med bakgrunn fra Asia, Afrika, Mellom- og Sør-Amerika og Tyrkia. 27 prosent i 1998 og 38 prosent i 2001 har bakgrunn fra disse landene. Personer med bakgrunn fra landene i Øst-Europa utgjør den nest største gruppen. Til sammen er det 38 prosent i 1998 og 54 prosent i 2001 som kommer fra ikke-vestlige land. Lavest er andelen med bakgrunn fra landene i Nord-Amerika og Oseania, sammen med de andre nordiske og vesteuropeiske landene. Dette resultatet samsvarer med andre analyser som viser at innvandrere fra land i den sistnevnte kategorien har en yrkesaktivitet og et inntektsnivå på omtrent tilsvarende nivå som nordmenn uten innvandrerbakgrunn (se f.eks. Kirkeberg 1997).

³ Merk at vi her benytter opplysninger om befolkningens høyeste utdanning (BHU) per 1/10-98 og 1/10-2001. I 1999 ble det foretatt en utdanningsundersøkelse om innvandrernes utdanningsnivå. 1998-tallen her tar ikke hensyn til de utdanningsopplysningene som ble innhentet i den undersøkelsen. BHU for 2001 er imidlertid oppdatert med opplysninger fra denne undersøkelsen.

Tabell 3.9 Personer uten registrert inntekt eller formue, etter innvandringskategori. Kvinner og menn. Antall og prosent. 1998 og 2001

	1998		2001	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Innvandringskategori menn				
I alt	3 427	100	2 994	100
Uten innvandringsbakgrunn	564	16	364	12
1. gen. innvandrer uten norsk bakgrunn	2 687	78	2 514	84
2. gen. innvandrer	58	2	45	2
Utenlandsadoptert	2	0	2	0
Utenlandsfødt med en norsk forelder	34	1	29	1
Norskfødt med en utenlands forelder	73	2	34	1
Født i utlandet av norskfødte foreldre	9	0	6	0
Innvandringskategori kvinner				
I alt	10 782	100	7 788	100
Uten innvandringsbakgrunn	5 391	50	2 409	31
1. gen. innvandrer uten norsk bakgrunn	5 104	47	5 163	66
2. gen. innvandrer	88	1	83	1
Utenlandsadoptert	2	0	2	0
Utenlandsfødt med en norsk forelder	74	1	53	1
Norskfødt med en utenlands forelder	107	1	71	1
Født i utlandet av norskfødte foreldre	16	0	7	0

I tabell 3.9, hvor innvandringskategorien for kvinner og menn vises, ser vi at nesten alle menn uten inntekt og formue er førstegenerasjonsinnvandrere uten norsk bakgrunn. 78 prosent i 1998 og 84 prosent i 2001. Det tilsvarende tallet for kvinner er langt lavere. I 1998 var halvparten av kvinnene i denne gruppen uten innvandrerbakgrunn. 47 var førstegenerasjonsinnvandrere uten norsk bakgrunn. Fra 1998 til 2001 øker imidlertid andelen i denne kategorien til 66 prosent.

I tabell 3.10 vises en fordeling av alle førstegenerasjonsinnvandrerne uten norsk bakgrunn. Her ser vi nærmere på hvor stor andel kvinner og menn utgjør av hele denne gruppen, og hvordan utdanningsnivået fordeler seg på disse.

Tabell 3.10 Personer uten registrert inntekt eller formue, etter kjønn og utdanningsnivå. Førstegenerasjonsinnvandrere uten norsk bakgrunn. Antall og prosent. 1998 og 2001

	1998		2001	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Kjønn				
I alt	7 791	100	7 677	100
Menn	2 687	34	2 514	33
Kvinner	5 104	66	5 163	67
Utdanningsnivå				
I alt	7 791	100	7 677	100
Ingen utdanning	64	1	168	2
Grunnskolenivå	304	4	481	6
Videregående nivå	421	5	592	8
Høyskolenivå I/II	151	2	290	4
Høyskolenivå III/Forskernivå	42	1	119	2
Uoppgitt utdanning	6 809	87	6 027	79
Uoppgitt utdanning				
I alt	6 809	100	6 027	100
Menn	2 373	35	2 098	35
Kvinner	4 436	65	3 929	65

Vi ser her at over 65 prosent av alle første generasjonsinnvandrerne uten norsk bakgrunn er kvinner. Dessuten ser vi at hele 87 prosent av dem står registrert med uoppgitt utdanning i 1998, mens andelen uten oppgitt utdanning er 79 prosent i 2001. Blant alle første generasjonsinnvandrerne uten norsk bakgrunn, som har uoppgitt utdanning, er det også en overvekt av kvinner. Dette er imidlertid ikke uventet, ettersom det er vanligere blant gifte innvandrerkvinner å være hjemmearbeidende enn det er blant norske kvinner med samme sivilstand (jf. Helde og Kirkeberg 2002). Like fullt forteller dette oss at vi i stor grad har mangelfulle opplysninger om første generasjonsinnvandrere, og at det er en sammenheng mellom mangelfull informasjon om inntekt og utdanningsnivå.

3.4 Oppsummering

I dette kapitlet har vi sett at det i gruppen personer uten inntekt eller formue finnes flere kvinner enn menn. Vi finner også at flere er gifte eller partnere enn ugifte, skilte, separerte enker eller enkemenn. Også her er det flere kvinner enn menn, noe som kan forklares av at mange av de gifte kvinnene i denne gruppen lar seg forsørge av andre familie- eller husholdningsmedlemmer. Blant kvinnene finner vi dessuten flest i alderen 45-66 år. Dette antar vi skyldes at denne aldersgruppen er mindre yrkesaktiv enn kvinner i yngre aldersgrupper, samt at kvinner som er over 66 år ofte har egen inntekt i form av pensjoner. I tillegg finner vi en stor andel med pensjonsstatus "annet", det vil si personer som ikke selv får utbetalt pensjonsytelser, men som er forsørget av en annen person med pensjon fra folketrygden. Ser vi nærmere på denne gruppen består denne nesten bare av kvinner, og største andel befinner seg i aldersgruppen 45-66 år. Også dette kan forklares med at disse forsørges av andre familie- eller husholdningsmedlemmer.

Gruppen av personer uten inntekt og formue består av mange med innvandrerbakgrunn. Blant mennene utgjør første generasjonsinnvandrere uten norsk bakgrunn den største andelen. Blant alle første generasjonsinnvandrerne uten norsk bakgrunn, har vi imidlertid sett at det totalt sett er flere kvinner enn menn. I tillegg er det en stor andel personer med uoppgitt utdanning, som vi oftest finner igjen blant første generasjonsinnvandrere fra ikke-vestlige land. Også her finner vi flere kvinner enn menn.

På bakgrunn av det vi har sett i dette kapitlet, kan vi anta at en del av de personene som ifølge SSBs ulike statistikkilder ikke har egen inntekt eller formue, sannsynligvis forsørges av andre familie- eller husholdningsmedlemmer. Hvorvidt dette stemmer, vil vi ta for oss i neste kapittel.

4. Personer uten familie- eller husholdningsmedlemmer med registrert inntekt eller formue

Som vi har vært inne på tidligere kan personer som ikke selv har registrert inntekt eller formue likevel tilhøre familier eller husholdninger hvor andre har økonomiske midler. For å få et mer reelt bilde av den delen av befolkningen som står registrert uten inntekt og formue, har vi derfor foretatt en korrigering for familie- og husholdningstilhørighet (se avsnitt 2.4). Av de i utgangspunktet 14 209 personene i 1998 og 10 782 i 2001, satt vi da igjen med en ny gruppe på 4 763 personer i 1998 og 4 207 personer i 2001. Disse personene hadde ingen egen inntekt eller formue i hhv. 1998 og 2001, og hadde heller ingen familie- eller husholdningsmedlemmer med økonomiske midler ifølge SSB sine kilder.

Hva som kjennetegner denne delen av befolkningen vil vi se nærmere på i dette kapitlet. Vil vi finne igjen det samme mønsteret nå, dersom vi kontrollerer for de samme sosiodemografiske kjennemerkene som i forrige kapittel?

4.1 Kjønn og sivilstand

I forrige kapittel så vi at kvinner oftere enn menn mangler inntekt og formue. Dersom vi tar for oss denne nye gruppen, hvor personene heller ikke har noen familie- eller husholdningsmedlemmer med inntekt, finner vi at det ikke lenger er noen overvekt av kvinner, jf. tabell 4.1.

Tabell 4.1 Personer uten familie- eller husholdningsmedlemmer med registrert inntekt eller formue, etter kjønn. Antall og prosent. 1998 og 2001

	1998		2001	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
I alt	4 763	100	4 207	100
Menn	2 362	50	1 950	46
Kvinner	2 401	50	2 257	54

Tabell 4.1 bekrefter våre antakelser fra forrige kapittel om at en del kvinner blir forsørget av andre familie- eller husholdningsmedlemmer. Vi ser her at det nå er omtrent like mange kvinner som menn, selv om det fremdeles er et lite flertall av kvinner i 2001. Dette betyr at en del av kvinnene forsvant ut av gruppen da vi luket ut de som hadde familie- eller husholdningsmedlemmer med registrert inntekt eller formue.

Tabell 4.2 viser oss hvordan sivilstand fordeler seg på denne gruppen, etter at vi korrigerer for familie- og husholdningstilhørighet.

Tabell 4.2 Personer uten familie- eller husholdningsmedlemmer med registrert inntekt eller formue, etter sivilstand og kjønn. Antall og prosent. 1998 og 2001

	1998		2001	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Sivilstand				
I alt	4 763	100	4 207	100
Ugift	2 680	56	2 248	53
Gift	1 261	26	1 234	29
Enke/enkemann	369	8	349	8
Skilt	367	8	303	7
Separert	85	2	67	2
Registrert partner	0	0	5	0
Skilt partner	1	0	1	0
Gift eller registrert partner				
I alt	1 261	100	1 239	100
Menn	698	55	602	49
Kvinner	563	45	637	51
Ikke gift eller partner				
I alt	3 502	100	2 968	100
Menn	1 664	48	1 348	45
Kvinner	1 838	52	1 620	55

Mens vi i avsnitt 3.1 fant at i alt 68 prosent i 1998 og 64 prosent i 2001 hadde sivilstanden gift eller partner, ser vi her at om lag 3 av 4 verken var gift eller med partner i 1998 og 2001. Størst er kategorien ugift, som alene utgjør over halvparten. Blant de enslige ser vi at det dessuten er en liten overvekt av kvinner.

Det er imidlertid mer interessant å se nærmere på de som faktisk er registrert sammen med en eller flere familie- eller husholdningsmedlemmer. Ser vi f.eks. på de som er registrert som gift, finner vi at det i 1998 var flere menn enn kvinner. Dette har endret seg i 2001. Da var det omtrent like mange kvinner som menn, men med en liten overvekt av kvinner.

Tabell 4.3 gir oss et nærmere bilde av hvordan antall familie- eller husholdningsmedlemmer fordeler seg i denne gruppen.

Tabell 4.3 Personer uten familie- eller husholdningsmedlemmer med registrert inntekt eller formue, etter antall personer i familien. Antall og prosent. 1998 og 2001

	1998		2001	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Antall personer i familien/husholdningen				
I alt	4 763	100	4 207	100
1 person	4 387	92	3 672	87
2 personer	297	6	331	8
3 personer	43	1	95	2
4 personer	36	1	80	2
5 personer eller flere	0	0	29	1

Vi ser her at de fleste personene uten familie- eller husholdningsmedlemmer med økonomiske midler er registrert i enpersonfamilier. I 1998 befant 92 prosent seg i familier eller husholdninger med bare én person. For 2001 finner vi at vel 87 prosent bodde i enpersonhusholdninger, mens 13 prosent bodde i husholdninger med mer enn ett medlem. Det er altså flere som er registrert i familier eller husholdninger med bare en person enn det er som er registrert som enslige. Dette kan bety at flere av

de som har sivilstand gift likevel bor alene. Eventuelt betyr dette at det er mangler i familierregisteret som vi henter informasjon fra til inntektsstatistikken.

At en del gifte blir registrert som enslige får vi bekreftet ved å se nærmere på de 1 261 personene i 1998 og 1 239 personene i 2001 som hadde sivilstand gift eller partner.

Tabell 4.4 Personer uten familie- eller husholdningsmedlemmer med registrert inntekt eller formue, registrert som gift eller partner, etter antall personer i familien eller husholdningen. Antall og prosent. 1998 og 2001

	1998		2001	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Antall personer i familien/husholdningen				
I alt	1 261	100	1 239	100
1 person	958	76	823	66
2 personer	261	21	270	22
3 personer	24	2	66	5
4 personer	18	1	60	5
5 personer eller flere	0	0	20	2

Blant personene som fremstår som gifte i utvalget vårt, finner vi altså at 76 prosent var enpersonfamilier i 1998. I 2001 gjaldt dette 66 prosent. Dermed får vi støtte for vår antakelse om at flere gifte personer ikke er registrert i samme familie eller husholdning som sine ektefeller.

I noen tilfeller kan dette skyldes mangelfulle opplysninger i Det sentrale folkeregisteret. At andelen enpersonfamilier blant gifte har gått ned fra 1998 til 2001 kan bety at vi ved hjelp av opplysninger fra Folke- og bolig tellingen i 2001 klarer å fange opp flere husholdningsmedlemmer. Noe av forklaringen på at enpersonfamilier får sivilstand gift kan imidlertid også skyldes at ektefellene ikke er bosatt i Norge, og at vi derfor ikke har noen opplysninger om disse. Dette vil vi komme tilbake til senere i notatet.

I neste avsnitt tar vi for oss alderssammensetningen til personene som tilhører familier eller husholdninger uten registrert inntekt eller formue.

4.2 Alder og pensjonsstatus

Mens vi i forrige kapittel fant at det i 1998 og 2001 var hhv. 52 og 62 prosent i gruppen personer uten inntekt eller formue, som befant seg i aldersgruppen 45-66 år, finner vi her at aldersfordelingen har endret seg noe. Tabell 4.5a og 4.5b viser aldersfordelingen blant personer i familier eller husholdninger uten inntekt eller formue.

Tabell 4.5a Personer uten familie- eller husholdningsmedlemmer med registrert inntekt eller formue, etter alder og kjønn. Antall og prosent. 1998

	I alt		Menn		Kvinner	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent
I alt	4 763	100	2 362	100	2 401	100
17-24 år	1 171	25	444	19	727	30
25-34 år	1 273	27	710	30	563	23
35-44 år	664	14	429	18	235	10
45-54 år	534	11	310	13	224	9
55-66 år	543	11	218	9	325	14
67-79 år	368	8	169	7	199	8
80-99 år	197	4	76	3	121	5
100 år +	13	0	6	0	7	0

Når vi ser på alder for inntektsåret 1998 finner vi at de fleste personene som ikke selv har inntekt, og som heller ikke har familie- eller husholdningsmedlemmer med inntekt, befinner seg i de yngste aldersgruppene. 65 prosent er i alderen 17 til 44 år, jf. tabell 4.2. Vi ser også at de eldste aldersgruppene i 1998 utgjør en større andel enn det de gjorde i forrige kapittel. I alt 12 prosent er i alderen 67 år og over. Denne aldersgruppen er særlig interessant fordi de er i målgruppen for alderspensjon. Det kan imidlertid forklares med at dette er personer med mindre enn tre års botid i Norge, og som derfor ikke har krav på alderspensjon fra folketrygden.

Tabell 4.5b Personer uten familie- eller husholdningsmedlemmer med registrert inntekt eller formue, etter alder og kjønn. Antall og prosent. 2001

	I alt		Menn		Kvinner	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent
I alt	4 207	100	1 950	100	2 257	100
17-24 år	1 151	27	457	23	694	31
25-34 år	961	23	473	24	488	22
35-44 år	520	12	300	15	220	10
45-54 år	426	10	235	12	191	8
55-66 år	572	14	233	12	339	15
67-79 år	358	9	150	8	208	9
80-99 år	211	5	101	5	110	5
100 år +	8	0	1	0	7	0

Også i 2001 finner vi at de fleste er befinner seg blant de yngste aldersgruppene. I motsetning til hva vi fant i forrige kapittel, ser vi her at aldersgruppen 45-66 år er liten i forhold til de andre aldersgruppene. 14 prosent av personene som ikke har familie- eller husholdningsinntekt er dessuten over 67 år.

I aldersgruppen over 67 år skal man kunne anta at personer som er bosatt i Norge har en eller annen form for pensjon. Ut fra alder i seg selv er det imidlertid vanskelig å si noe om det er naturlige forklaringer for manglende inntekt. Tabell 4.6 viser hvordan fordelingen av pensjonsstatusen er for de som har registrert en slik status i folketrygden.

Tabell 4.6 Personer uten familie- eller husholdningsmedlemmer med registrert inntekt eller formue, etter pensjonsstatus. Antall og prosent for alle med pensjonsstatus. 1998 og 2001

Pensjonsstatus	1998		2001	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
I alt	16	100	42	100
Alderspensjon	1	6	0	0
Uførepensjon	2	13	2	5
Annet	13	81	40	95

Av tabell 4.6 ser vi at det er få personer som i det hele tatt er registrert som pensjonister. I 1998 var det kun 16 personer som stod registrert med pensjonsstatus i folketrygden, hvorav kun én person er registrert som alderspensjonist. At det ikke er registrert noen inntekt på denne ene personen, som er registrert som alderspensjonist, kan skyldes at vedkommende har fått tildelt pensjonsstatus i løpet av desember 1998 mens første pensjonsutbetaling skal skje i januar 1999. Samme forklaring kan tenkes å gjelde for de uførepensjonistene som vi finner i både 1998 og 2001.

I 2001 er det noen flere som har oppnådd pensjonsstatus. I alt er det 41 personer som er registrert med en eller annen form for pensjon. Blant disse er det ingen alderspensjonister, og kun 2 personer er uførepensjonister. Resten har pensjonsstatus "annet". Selv om flere av disse personene har en eller annen pensjonsstatus, er de likevel ikke registrert med inntekt eller formue, verken på vegne av seg selv eller eventuelle familie- eller husholdningsmedlemmer. Dessuten ser det ikke ut til at det er noen sammenheng mellom alder og pensjonsstatus. Dersom vi avgrenser gruppen til bare de som er over 66 år finner vi følgende fordeling på pensjonsstatus.

Tabell 4.7 Personer uten familie- eller husholdningsmedlemmer med registrert inntekt eller formue, etter alder og pensjonsstatus. Personer 67 år og eldre. Antall. 1998 og 2001

Pensjonsstatus	1998	2001
	Antall	Antall
I alt	578	577
Alderspensjonist	1	0
Uførepensjon	0	0
Andre	0	4
Mangler verdi på pensjonsstatus	577	573

Tabell 4.7 viser at blant personer over 67 år, var det kun én person i 1998 som hadde status som alderspensjonist. I 2001 var det ingen. I 1998 var det heller ikke noen som hadde noen annen pensjonsstatus, mens det var 4 personer som hadde pensjonsstatus "annet" i 2001. For de aller fleste personene på 67 år og over var det mangelfulle opplysninger om pensjonsstatus.

Mangelfulle opplysninger om pensjonsstatus for personer som er 67 år og eldre, kan bety at dette er personer som har vært bosatt mindre enn tre år i Norge. Det kan imidlertid også tyde på at det forekommer feil og mangler i datagrunnlaget for SSB sin inntektsstatistikk. Slike feil og mangler som forekommer i registrene vil vi komme tilbake til i kapittel 5. Først tar vi en titt på utdanningsbakgrunnen til personene som befinner seg i familier eller husholdninger uten inntekt eller formue.

4.3 Utdanning

Tabell 4.8 viser at det er en stor andel personer med ukjent utdanning som står registrert uten egen inntekt eller formue, og uten familiemedlemmer med økonomiske midler.

Tabell 4.8 Personer uten familie- eller husholdningsmedlemmer med registrert inntekt eller formue, etter utdanningsnivå. Antall og prosent. 1998 og 2001

Utdanningsnivå	1998		2001	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
I alt	4 763	100	4 207	100
Ingen utdanning	27	1	34	1
Grunnskolenivå	292	6	275	7
Videregående nivå	403	8	299	7
Høyskole-/universitetsnivå	181	4	248	6
Uoppgitt utdanning	3 860	81	3 351	80

Fire av fem personer befinner seg i kategorien "uoppgitt utdanning". Både i 1998 og 2001 finner vi at om lag 80 prosent er i denne utdanningskategorien. Altså mangler vi utdanningsopplysninger på disse personene. Mangelfulle inntekts- og formuesopplysninger ser altså ut til å ofte opptre sammen med manglende opplysninger om utdanning.

I forrige kapittel, hvor vi studerte personer uten egen inntekt eller formue, så vi at det var særlig blant innvandrere vi manglet utdanningsopplysninger. Hvordan dette ser ut nå, når vi nå tar for oss personer i familier eller husholdninger uten inntekt eller formue, viser tabell 4.9.

Tabell 4.9 Personer uten familie- eller husholdningsmedlemmer med registrert inntekt eller formue, etter landbakgrunn og innvandringskategori. Antall og prosent. 1998 og 2001

	1998		2001	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Landbakgrunn				
I alt	4 763	100	4 207	100
Norge	585	12	467	11
Norden	631	13	495	12
Vest-Europa unntatt Tyrkia	828	17	616	15
Øst-Europa	522	11	607	14
Nord-Amerika og Oseania	380	8	223	5
Asia, Afrika, Mellom- og Sør-Amerika, Tyrkia	1 817	38	1 799	43
Innvandringskategori				
I alt	4 763	100	4 207	100
Uten innvandringsbakgrunn	585	12	374	9
1. generasjon, uten norsk bakgrunn	4 024	84	3 720	88
2. generasjon	24	1	20	0
Utenlandsfødt med én norsk forelder	48	1	45	1
Norskfødt med én utenlandsfødt forelder	71	1	43	1
Født i utlandet av norskfødte foreldre	11	0	5	0

Tabell 4.9 viser at innvandrergupper utgjør en stor andel av de som befinner seg i familier eller husholdninger uten inntekt eller formue. I forrige kapittel så vi at 42 prosent i 1998 og 26 prosent i 2001 var uten innvandrerbakgrunn. I dette kapittelet, hvor vi altså tar for oss de som heller ikke har familie- eller husholdningsmedlemmer med registrert inntekt, er det hhv. ca. 12 og 9 prosent som ikke har innvandringsbakgrunn. Personer med innvandrerbakgrunn utgjør altså hele 88 prosent i 1998 og 91 prosent i 2001. I 1998 utgjorde andelen fra ikke-vestlige land 57 prosent, mens det var 62 prosent i 2001. Selv om det i absolutte tall viser seg å være en stabilitet, eller en liten nedgang i antall personer fra ikke-vestlige land, har prosentandelen gått noe opp fra 1998 til 2001. Også antall personer med vestlig landbakgrunn har gått ned. Dette betyr at det er blitt en stadig større andel personer fra ikke-vestlige land vi mangler registeropplysninger om.

Når det gjelder utdanning, landbakgrunn og innvandringskategori finner vi de samme tendensene som i forrige kapittel. Størstedelen i utvalget er personer med uoppgitt utdanning, personer med bakgrunn fra Asia, Afrika, Mellom- og Sør-Amerika samt Tyrkia, og personer som er førstegenerasjonsinnvandrere uten norsk bakgrunn.

Tidligere i kapittelet har vi sett at fordelingen av alder og kjønn ser annerledes ut i de to gruppene vi opererer med i kapittel 3 og 4. Tendensene endret seg da vi tok for oss personer uten familie- eller husholdningsmedlemmer uten inntekt og formue. Når det gjelder innvandringsbakgrunn finner vi imidlertid likhetstrekk fra kapittel 3 til kapittel 4. Innvandrere fra ikke-vestlige land utgjør altså et flertall blant personer som ikke selv har egen inntekt eller formue, og som dessuten mangler familie- eller husholdningsmedlemmer med økonomiske midler.

Det som kjennetegner den gruppen vi tar for oss her i kapittel 4, er ikke bare det at personene ikke har noen familie- eller husholdningsmedlemmer med registrert inntekt eller formue. I tillegg er nesten ingen gift eller partner. Som vi har sett hadde bare 22 prosent status som gift eller partner i 1998 (jf. tabell 4.2). I 2001 var denne andelen 29 prosent. En liten sjekk på innvandreres sivilstand vises i tabell 4.10.

Tabell 4.10 Personer uten familie eller husholdningsmedlemmer med registrert inntekt eller formue med sivilstand gift eller partner, etter innvandringsbakgrunn. Antall og prosent. 2001

	Antall	Prosent
I alt	1 261	100
Uten innvandringsbakgrunn	108	9
1. generasjon, uten norsk bakgrunn	1 136	90
2. generasjon	2	0
Utenlandsfødt med én norsk forelder	3	0
Norskfødt med én utenlandsfødt forelder	12	1

Tabell 4.10 viser bare de som har status gift eller som har partner, fordelt på innvandringskategori. Bare 9 prosent av disse har ingen innvandringsbakgrunn, mens så å si alle de andre som har status gift eller partner er førstegenerasjonsinnvandrere. Dette betyr ikke nødvendigvis at disse personene ikke har et økonomisk sikkerhetsnett i familien eller husholdningen, men at de har ektefeller eller partnere som ikke er registrert bosatt i Norge. Som vi har nevnt tidligere, forekommer det at gifte personer har sine ektefeller utenfor Norge, og disse vil vi ikke ha noen inntekts- eller formuesopplysninger om. Tabell 4.10 viser at det er mer sannsynlig at dette er tilfelle for personer med utenlandsbakgrunn enn for personer uten innvandringsbakgrunn. Siden vi imidlertid ikke kan si noe helt sikkert om dette, kan vi heller ikke utelukke at de manglende opplysningen skyldes mangler i SSBs datagrunnlag.

4.4 Oppsummering

Mens vi i forrige kapittel studerte personer uten inntekt eller formue, har vi i dette kapitlet tatt for oss personer som i tillegg til at de ikke har egen inntekt eller formue heller ikke tilhører en husholdning eller familie med noen form for inntekt eller formue. Vi fant da 4 763 personer i 1998 og 4 207 personer i 2001.

Kjønnspektivet så ut til å gjøre seg mindre gjeldende i denne nye gruppen. Vi fant omtrent like mange kvinner som menn. Dessuten så det ut til at flere personer var ugift, separert, skilt, enker eller enkemenn. I gruppen vi tok for oss i forrige kapittel var det flere gifte eller registrerte partnere. At en del av de som hadde sivilstand gift eller partner falt fra da vi kontrollerte for familie- og husholdningsopplysninger, er med på å forklare at personer uten egen inntekt gjerne har familien som økonomisk sikkerhet. Blant de som verken var gift eller hadde partner, som altså gjorde seg mest gjeldende i dette kapitlet, fant vi også igjen kjønnsdimensjonen. Blant disse var det flere kvinner enn menn.

Blant de som var registrert som gift, fant vi at flere tilhørte enpersonfamilier eller enpersonhusholdninger. Som vi har sett, kan dette bety at personer som er registrert som gift eller partner har ektefeller bosatt i utlandet. Dermed kan familiene likevel være et økonomisk holdepunkt, men SSB sine registre fanger ikke opp inntekts- og formuesopplysninger på disse.

Mens det i gruppen fra forrige kapittel var flest personer i aldersgruppen 45-66 år, fant vi nå at flesteparten i den gruppen vi studerte i dette kapitlet befant seg i aldersgruppen 17-44 år. I tillegg var det flere observasjoner i den eldste aldersgruppen, altså de over 67 år. At det opptrer så mange i den sistnevnte aldersgruppen kan bety at vi har med mange med mindre enn tre års botid i Norge i denne gruppen, og som derfor ikke har opparbeidet pensjonsrettigheter.

Når det gjelder utdanning og innvandringskategori fant vi de samme tendensene som i kapittel 3, nemlig at et flertall hadde ukjent utdanning og at de fleste dessuten er registrert som førstegenerasjonsinnvandrere. Også her var det flest med pensjonsstatus ugift, separert, skilt eller enke/enkemann. Spesielt da vi så på sivilstand, viste det seg at flesteparten av disse var førstegenerasjonsinnvandrere. Dette betyr nødvendigvis ikke at personene som ikke er gift ikke blir forsørget av sine familier, men at andre familie- eller husholdningsmedlemmer er bosatt utenfor Norge.

Vi har også vært inne på at feil og mangler ved SSB sine registre kan være årsaken til at det finnes personer som ikke selv har registrert inntekt eller formue, og som heller ikke har familie- eller husholdningsmedlemmer med økonomiske midler. Slike indikasjoner på mulige feilkilder og begrensninger i selve datagrunnlaget til SSB vil vi se nærmere på i neste kapittel.

5. Feilkilder og begrensninger i datamaterialet

Vi har i de foregående kapitlene sett på hva som karakteriserer den delen av befolkningen som ikke har registrert inntekt eller formue ifølge Inntekts- og Selvangivelsesstatistikken til SSB. I tillegg har vi sett nærmere på de personene som ifølge våre kilder heller ikke har familie- eller husholdningsmedlemmer med registrert inntekt eller formue. Underveis har vi så vidt vært innom å stille følgende spørsmål: Har resultatene sammenheng med feil og mangler i datamaterialet? Det er særlig enkelte resultater som gjør at vi stiller spørsmål til hvorvidt det forekommer mangler i datagrunnlaget vårt. Først skal vi se litt nærmere på de manglene vi vet forekommer.

5.1 Innsamlings- og bearbeidingsfeil

Inntektsstatistikken for personer og familier er en totaltelling, og omfatter samtlige bosatte personer i landet. I motsetning til utvalgsundersøkelser har vi en fordel her med at slike totaltellinger unngår usikkerhet av typen utvalgsvarians, frafall og utvalgsskjevhet. Men det er likevel feilkilder forbundet med bruk av registerstatistikk. En mulig feilkilde er feilrapportering fra oppgavegiverne. De viktigste primærdata er f.eks. hentet fra selvangivelsene. Disse kan inneholde feil som skyldes at en del skattytere har fylt ut feil beløp på skjemaene. En rekke av feilene blir oppdaget og rettet av ligningskontorene. Men feil som ikke har noen praktisk betydning for selve ligningen blir ofte ikke rettet. Dette kan føre til skjevheter i materialet.

En del feil ved innsamling og bearbeiding av dataene er uunngåelig. Det kan oppstå feil i registreringen av inntekter i de grunnlagsdata vi mottar (f.eks. fra skattemyndighetene og trykdeetaten), som ikke fanges opp ved kontroller. Det kan være kodefeil, revisjonsfeil, feil i den elektroniske databehandlingen etc. Det er utført et omfattende arbeid for å minimalisere disse feilene, og vi anser disse feiltyperne for å være relativt ubetydelige. Det blir foretatt konsistenskontroller ved å sammenligne opplysninger fra ulike kilder. Systematiske feil ved de ulike inntektskomponentene er imidlertid ikke oppdaget.

5.2 Manglende oppdatering av administrative registre

Det kan være enkelte feil i de grunnlagsdata vi mottar, som vi i den daglige statistikkproduksjonen bare lever med fordi vi:

- 1) ikke foretar detaljerte kontroller på individnivå, og
- 2) de mulige feilene kommer først til syne når vi, som i dette notatet, kobler ulike datakilder mot hverandre.

Dersom vi sammenligner 1998-årgangen med 2001 finner vi noen færre observasjoner av personer uten inntekt eller formue i 2001, noe som kan tyde på en forbedring i datagrunnlaget. Vi finner likevel at mye av det samme mønsteret går igjen for hver av årgangene. Det er personer med samme type kjennetegn som fremstår uten økonomiske midler i registrene våre både i 1998 og 2001.

Av de kjennetegnene som går igjen, og som kan indikere at vi har enkelte mangelfulle opplysninger i våre kildedata, kan nevnes at flere står registrert med manglende pensjonsstatus eller med "annen" pensjon. Dette er kjennetegn som kan bety at dette enten er personer med kort botid i Norge, eller at vi har manglende opplysninger om disse.

En enda sterkere indikasjon på enkelte mangelfulle opplysninger i SSB sine registre, er manglende utdanningsopplysninger. Spesielt mangler vi slike opplysninger om innvandrere, og da spesielt førstegenerasjonsinnvandrere uten norsk bakgrunn. Totalt sett utgjør disse en stor andel både i gruppen av personer uten egne økonomiske midler og blant dem som heller ikke har familie- eller

husholdningsmedlemmer med inntekt eller formue. Dette kan bety at registrene som brukes i inntekts- og formuesstatistikken i SSB har noen mangelfulle opplysninger om innvandrere.

I likhet med manglende utdanningsopplysninger, finner vi at også andre opplysninger er feil eller mangelfulle for en del av personene som står registrert uten økonomiske midler. F.eks. finner vi at 398 personer hadde registrert et visst antall arbeidsdager i 1998. For 2001 finner vi at 351 personer hadde registrert ett eller flere arbeidsforhold⁴. Alle disse er likevel registrert uten inntekt, jf. tabell 5.1 og 5.2. Dette kan indikere manglende oppdatering av arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret, men det kan også tyde på feil i inntektsregistrene til SSB.

Tabell 5.1 Personer uten registrert inntekt eller formue, etter antall arbeidsdager. Antall og prosent 1998

Antall arbeidsdager	1998	
	Antall	Prosent
I alt	14 209	100
0	13 811	97
1-9	27	0
20-99	96	1
100-199	37	0
200-299	17	0
300 og mer	221	2

Tabell 5.1 viser at i 1998 var 97 prosent av personene uten registrert inntekt eller formue også registrert uten noen arbeidsdager, mens de resterende 3 prosentene var registrert med 1 arbeidsdag eller flere. 2 prosent står imidlertid oppført med 300 arbeidsdager eller mer i året, som sier oss at dette er personer i fulltids jobb.

Tabell 5.2 viser antall registrerte arbeidsforhold i 2001.

Tabell 5.2 Personer uten registrert inntekt eller formue, etter antall arbeidsforhold. Antall og prosent. 2001

Antall arbeidsforhold	2001	
	Antall	Prosent
I alt	10 782	100
Ingen arbeidsforhold	10 431	97
1 arbeidsforhold	338	3
2 eller flere arbeidsforhold	13	0

Vi ser her at andelen som ikke er registrert med noen arbeidsforhold i 2001 utgjør nesten 97 prosent. Personer som har hatt ett eller flere arbeidsforhold i løpet av 2001 utgjør imidlertid 3 prosent uten at det er registrert noen inntekt på disse.

At personer uten inntekt er oppført med arbeidsdager indikerer at det eksisterer mangler i SSB sine datagrunnlag. Yrkesaktivitet vil normalt bety lønnsinntekter. Det er derfor vanskelig å forklare hvordan det kan forekomme slike observasjoner uten å vise til at det forekommer feil eller mangler.

At antallet personer uten registrert inntekt eller formue har gått ned fra 1998 til 2001 kan bety at kvaliteten i datagrunnlaget er blitt bedre. Vi kunne gjort flere analyser for studere kvaliteten på registrene som brukes i inntekts- og formuesstatistikken. Helt på slutten her skal vi imidlertid bare vise hvor mange personer som stod registrert uten egne økonomiske midler og uten familie- eller husholdningsmedlemmer med inntekt eller formue, både i 1998 til 2001.

⁴ 1998-tallene om antall arbeidsdager er hentet fra arbeidstakerregisteret, mens 2001-tallene bygger på opplysninger om arbeidstid fra Folke- og bolig tellingen 2001.

Tabell 5.3 Personer i familier eller husholdninger uten registrert inntekt eller formue både i 1998 og 2001, etter kjønn og alder. Antall og prosent

	Antall	Prosent
Kjønn		
I alt	1 079	100
Menn	523	48
Kvinner	556	52
Alder		
17-24 år	41	4
25-34 år	158	15
35-44 år	165	15
45-54 år	175	16
55-66 år	210	19
67-79 år	165	15
80-99 år	157	15
100 år +	8	1

Tabell 5.3 viser at det er 1 079 personer som verken i 1998 eller 2001 hadde registrert egen inntekt eller formue, og som heller ikke hadde noen familie- eller husholdninger med registrerte økonomiske midler. Dersom dette er et resultat av feilregistrering, kan vi anta at dette er feil som blir hengende igjen i datagrunnlaget uten at de blir oppdaget og rettet.

I tabell 5.4 ser vi flere kjennetegn på disse personene som går igjen fra 1998 til 2001, og vi kan studere hvordan disse eventuelt har endret seg i løpet av disse årene.

Tabell 5.4 Personer i familier eller husholdninger uten registrert inntekt eller formue både i 1998 og 2001, etter ulike kjennetegn. Antall og prosent

	1998		2001	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Pensjonsstatus				
I alt	1 079	100	1 079	100
Uførepensjonist	1	0	0	0
Andre	4	0	14	1
Mangler verdi	1 074	100	1 065	99
Sivilstand				
Ugift	573	53	572	53
Gift	236	22	234	22
Enke/enkemann	134	12	136	13
Skilt	122	11	125	12
Separert	14	1	12	1
Utdanning				
Ingen utdanning	19	2	27	3
Grunnskolenivå	149	14	166	15
Videregående nivå	118	11	145	13
Høyskolenivå I/II	34	3	58	5
Høyskole- III/forskernivå	10	1	26	2
Uoppgitt utdanning	749	69	657	61

Vi ser her at lite har endret seg for de personene som ikke har registrert inntekt på seg selv eller på noen av familie- eller husholdningsmedlemmene sine fra 1998 til 2001. Noen av de som manglet pensjonsstatus i 1998 har fått pensjonsstatus "annet" i 2001. Dette betyr imidlertid ikke at vi vet noe særlig mer om disse personene.

Når det gjelder utdanningsnivået, har det imidlertid skjedd litt endringer. Færre har uoppgitt utdanning i 2001 i forhold til 1998. Dette kan bety at flere har fått registrert sin utdanning, og at SSB sine registre inneholder mer riktige opplysninger om utdanningsnivået. Dette kan forklares av SSB sin tilleggsundersøkelse om utdanning fullført i utlandet som ble gjennomført i 1999.

Tabell 5.5 Personer i familier/husholdninger uten registrert inntekt eller formue både i 1998 og 2001, med uoppgitt utdanning i 1998, etter utdanningsnivå i 2001. Antall og prosent

Uoppgitt utdanning 1998	Uoppgitt utdanning	Ingen utdanning	Grunnskolenivå	Videregående nivå	Høyskole-/ universitetsnivå
Antall	657	8	14	30	40
Prosent	88	1	2	4	5

Tabell 5.5 viser en fordeling av alle de som hadde uoppgitt utdanning i 1998. Vi ser her at dette har endret seg for 12 prosent. Noen har i stedet fått registrert at de ikke har noen utdanning, mens flere har registrert utdanning på grunnskole-, videregående- og høyskole/universitetsnivå. Dette kan selvsagt bety at personene har tatt en utdanning siden 1998. Det kan imidlertid også bety at flere har fått registrert riktig utdanning. Dette kan for eksempel være innvandrere som har tatt utdanning i sine hjemland, men som ikke tidligere har fått registrert denne utdanningen i Norge.

Hvorvidt dette kan stemme, kan vi se av tabell 5.6. Her ser vi at de fleste av de som har uoppgitt utdanning, blant de som er med i gruppen av personer uten inntekt og formue både i 1998 og 2001, er førstegenerasjonsinnvandrere. Mens de fleste av disse innvandrerne hadde uoppgitt utdanning i 1998, fremdeles hadde uoppgitt utdanning i 2001, finner vi også her at flere har fått oppgitt en utdanning i SSB sine registre i 2001.

Tabell 5.6 Førstegenerasjonsinnvandrere i familier/husholdninger uten registrert inntekt eller formue både i 1998 og 2001, med uoppgitt utdanning i 1998, etter utdanningsnivå i 2001. Antall og prosent

Uoppgitt utdanning 1998	Uoppgitt utdanning	Ingen utdanning	Grunnskolenivå	Videregående nivå	Høyskole-/ universitetsnivå
Antall	544	8	12	30	39
Prosent	86	1	2	5	6

Det som vi har sett her, indikerer at registrene til SSB inneholder mangelfulle opplysninger, spesielt om innvandererbefolkningen. Endringene som vi har sett på utdanningsnivået kan likevel bety at noen av disse feilene eller manglene kan være et resultat av en treghet i registreringsystemet. Spesielt for innvandrere har vi sett her at utdanningsopplysningene for en del av dem har blitt oppdatert fra 1998 til 2001, som et resultat av tilleggsundersøkelsen om utdanning fullført i utlandet.

6. Oppsummering og sluttkommentar til undersøkelsen

I det norske velferdssamfunnet finner vi det svært usedvanlig at mennesker kan leve uten å ha inntekt eller formue. I dette notatet har vi derfor stilt spørsmål til hvor mange personer som likevel er registrert i Statistisk sentralbyrå sitt statistikkgrunnlag uten inntekt eller formue, og prøvd å finne et mønster og forklaringer for disse forekomstene. Vi har sett at det i 1998 og 2001 finnes hhv. 14 209 og 10 782 personer som er registrert uten noe beløp på samtlige poster i inntektsstatistikken og selvangivelsesstatistikken. Det er viktig å presisere at disse utgjør en svært liten andel av alle bosatte personer som er 17 år og over i Norge. Bare under en halv prosent av alle disse hadde ingen registrert inntekt eller formue. Blant disse er det 4 763 personer i 1998 og 4 207 personer i 2001 som heller ikke tilhører noen familie eller husholdning med økonomiske midler. Vi har sett at kjønn, sivilstand, alder, pensjonsstatus, utdanning og innvandrerbakgrunn har betydning for deres inntekts- og formuesopplysninger.

Ved å ta for oss gruppen av enkeltpersoner uten inntekt eller formue ser vi at kvinner forekommer oftere enn menn, gifte oftere enn ugifte, middelaldrende mennesker opptrer hyppigere enn unge og eldre. Vi fant få personer med registrert pensjonsstatus i folketrygden, men blant de vi observerte var den største andelen blant personer med pensjonsstatus "annet", det vil si personer som ikke selv får utbetalt pensjonsytelser, men som er forsørget av en annen person med pensjon fra folketrygden. Blant disse viste det seg dessuten at i aldersgruppen 45-66 år var nesten 100 prosent kvinner. Personer med uoppgitt utdanning utgjorde en annen stor gruppe. Blant disse var det dessuten en høy forekomst av førstegenerasjonsinnvandrere fra ikke-vestlige land.

En mulighet kunne være at personene fra denne gruppen uten inntekt eller formue tilhørte familier eller husholdninger som forsørget dem. Da vi sorterte ut de personene derimot ikke hadde egen inntekt eller formue og som heller ikke tilhørte en familie eller husholdning med økonomiske midler, satt vi igjen med 4 763 personer i 1998 og 4 207 i 2001. Bildet endret seg noe da vi studerte disse. Blant annet var det ikke så forskjeller mellom kvinner og menn lenger. Det så ut til å være like mange kvinner som menn i denne nye gruppen. Fremdeles så det ut til at sivilstand, alder, utdanningsnivå og innvandrerbakgrunn hadde betydning. Bildet var imidlertid noe annerledes i forhold til sivilstand og alder. Vi fant flere enslige i denne gruppen, og det var blant disse også et flertall av kvinner. Dette er ikke unaturlig, siden den nye gruppen som vi tok for oss i kapittel 4, ikke inneholdt gifte kvinner som har hatt ektefeller med inntekt eller formue. Da vi kom til alder fant vi flere personer i alderen 17-44 år og personer over 67 år enn i gruppen av enkeltpersoner uten inntekt. Relativt få personer med pensjonsstatus av en eller annen type tilhørte husholdninger uten inntekt eller formue. Personer med innvandrerbakgrunn gjorde seg gjeldende også her.

En del observasjoner kunne tyde på at vi har mangelfulle opplysninger i datagrunnlaget. Blant personene som ikke hadde familier eller husholdninger med inntekt, fant vi at flere var registrert som gifte. Likevel var de registrert som aleneboende. Dette kan bety at disse likevel har ektefeller som økonomisk holdepunkt, selv om de ikke bor sammen. Spesielt kan dette være en aktuell problemstilling for innvandrere. Personer med innvandringsbakgrunn er gjerne i større grad enn andre i mer ustabile familieforhold. Det kan hende at ektefeller og andre familiemedlemmer ikke er registrert bosatt i Norge på det tidspunktet dataene til inntektsregistrene ble samlet inn.

Kombinasjonen med opplysninger om utdanning, spesielt for innvandrerne, indikerer også at SSB har noen feil og mangler i datagrunnlaget for inntekts- og formuesstatistikken. Til slutt fant vi at det eksisterte en del personer som hadde ett eller flere arbeidsforhold. Også dette kan indikere mangelfulle opplysninger, siden arbeidsaktivitet skulle tilsi at disse personen da skulle hatt yrkesinntekt. Kanskje er det feil ved kildene som brukes til å oppdatere opplysninger om arbeidsforhold, eller det kan være feil i registreringen av inntektsopplysningene.

Mulige feilkilder for inntektsstallene fra 1998 og 2001 er først blitt oppdaget ved at vi her har foretatt koblinger av ulike datakilder. Selv om det er relativt få personer og familier i Norge som ikke har noen

form for inntekt eller formue, finner vi det usannsynlig at man i et moderne samfunn kan leve uten noen økonomiske midler. Derfor kan vi anta at det inngår et høyere antall personer uten registrert inntekt eller formue i SSB sin statistikk enn det som er reelt. For å synliggjøre og forsøke å redusere fremtidige feil og mangler av denne typen, vil det derfor være fornuftig å gjøre flere løpende kontroller av den typen som er gjort i dette notatet.

Per dags dato har SSB en registerbasert familiestatistikk. Det ligger imidlertid også en utfordring i å få en registerbasert husholdningsstatistikk i SSB, noe som vil gjøre det lettere å lage husholdningsbasert inntekts- og formuesstatistikk. I dette notatet har vi sett at noen forhold har blitt bedre fra 1998 til 2001. Vi har for eksempel sett at det fra 1998 til 2001 er blitt færre familier eller husholdninger uten inntekt. Hovedgrunnen til at dette (at det er bedre i 2001) kan være at inntekts- og formuesstatistikken for 2001 kunne hente husholdningsopplysninger fra Folke- og Boligtellingen (FoB), som var en fulltelling av alle bosatte personer. Dersom SSB i framtiden får på plass en årlig registerbasert husholdningsstatistikk, som gjør det mulig å plassere alle bosatte personer i en bohusholdning, er det grunn til å tro at også omfanget av husholdninger uten inntekt eller formue vil bli mindre. Husholdningsopplysningene fra FoB er imidlertid basert på formelle (folkeregistrerte) husholdninger, og ikke faktiske husholdningsopplysninger. For de fleste husholdninger vil den faktiske og den formelle husholdningen være identisk, men for noen vil det avvike. Dette gjelder spesielt for gruppen studenter (Epland og Haugen, 2004). For denne gruppen er det en utfordring for SSB å kartlegge faktisk bostedsadresse og husholdningssituasjon. Når vi bare har registeropplysninger for familier, blir studenter ofte registrert som bosatte på foreldrenes adresse, siden de ikke er pliktet å melde sin faktiske bostedsadresse til folkeregisteret så lenge de studerer. Dette gjør det også vanskelig å finne inntektsopplysninger for deres faktiske husholdninger.

Referanser

Engelstad, Harald (1999): Pensjonsboka 1999-2000. Pensjonistrådgiver Harald Engelstads forlag.

Epland, Jon og Oddbjørn Haugen (2004): Panelutvalet til inntekts- og formuesundersøkinga 1996-2001. Dokumentasjon. *Notater 2004/52*. Statistisk sentralbyrå.

Epland, Jon og Mads Ivar Kirkeberg (2001): Dokumentasjon av inntektsstatistikken for personer og familier 1993-1998. En nærmere beskrivelse av inntektsvariabler til folke- og bolig tellingen 2001. *Notater 2001/61*. Statistisk sentralbyrå.

Helde, Ingunn og Mads Ivar Kirkeberg (2002): *Inntekt* i Ingvild Hauge Byberg (red.): Innvandrerkvinner i Norge. Demografi, utdanning, arbeid og inntekt. *Rapport 2002/21*. Statistisk sentralbyrå.

Kirkeberg, Mads Ivar (1997): *Inntekt* i Kåre Vassenden (red.): Innvandrere i Norge. Hvem er de, hva gjør de og hvordan lever de?. *Statistiske analyser nr. 20/1997*. Statistisk sentralbyrå.

Rikstrygdeverket (2004): *Verdt å vite om pensjoner og pensjonspoeng*

Statistisk sentralbyrå (2004a): Befolkningsstatistikk. Folkemengde etter alder, kjønn og sivilstand, 1. januar 2004: "Om statistikken"
<http://www.ssb.no/folkemengde/>

Statistisk sentralbyrå (2004b): Utdanningsstatistikk. Befolkningens høyeste utdanningsnivå, 1. oktober 2003: "Om statistikken"
<http://www.ssb.no/emner/04/01/utniv/>

Statistisk sentralbyrå (2000): Sjølvmeldingsstatistikk, 1998
<http://www.ssb.no/emner/05/01/selvangivelse/arkiv/tab-2000-02-03-06.html>

Vedlegg 1

Beløpsfelt for selvangivelsesstatistikken 2001

-----Alphabetic List of Variables and Attributes-----

#	Variable	Type	Len	Pos	Format	Label
93	STFAK	Num	7	659	F12.5	Særtilleggsfaktor
92	UFG	Num	3	656		Uføregrad
95	bel133_8	Num	8	584		Post 3.3.8 Tap ved salg av aksjer
1	bel_1_1	Num	8	0		Bruttoinntekt
2	bel_1_2	Num	8	8		Lønn
3	bel_1_3	Num	8	16		Ytelser fra folketrygden
4	bel_1_4	Num	8	24		Tjenestepensjon
5	bel_1_5	Num	8	32		Næringsinntekt primær IB + sykepenger
6	bel_1_6	Num	8	40		Næringsinntekt primær UB
7	bel_1_7	Num	8	48		Næringsinntekt ann.nær IB + sykepenger
8	bel_1_8	Num	8	56		Næringsinntekt ann.nær UB
9	bel_1_9	Num	8	64		Sum personinntekt næring 1.6
10	bel_1_10	Num	8	72		Aktive eiere fra AS 1.6.10 + 1.6.11
11	bel_1_11	Num	8	80		Andel av lønn/pensjon
12	bel_1_12	Num	8	88		Godtgj. 1.7.1 + 1.7.2
13	bel_1_13	Num	8	96		Sum personinntekt lønn/pensjon 2.5
14	bel_1_14	Num	8	104		Renter av bankinnskudd
15	bel_1_15	Num	8	112		Aksjeutbytte 3.1.4
16	bel_1_16	Num	8	120		Herav: Rett til red. godtgj. 3.1.4.2
17	bel_1_17	Num	8	128		Utenl. aksjeutbytte 3.1.7
18	bel_1_18	Num	8	136		Andre inntekter 3.1.3 + 3.1.6 + 3.1.8
19	bel_1_19	Num	8	144		Inntekt av %-lignet bolig 2.8.1
20	bel_1_20	Num	8	152		Inntekt av %-lignet hytte 2.8.2
21	bel_1_21	Num	8	160		Andelseiers andel av innt. 2.8.3
22	bel_1_22	Num	8	168		Inntekt ved utleie fast eiend. 2.8.4
23	bel_1_23	Num	8	176		Gevinst ved salg av bolig 2.8.5
24	bel_1_24	Num	8	184		Inntekt av fast eiendom i utlandet 2.8.6
25	bel_1_25	Num	8	192		Mottatte bidrag 2.6.5
26	bel_1_26	Num	8	200		Gevinst ved salg av aksjer 3.1.5
27	bel_1_27	Num	8	208		UB uspes. inntekt 3.1.8.1
28	bel_1_28	Num	8	216		Korreksjon
29	bel_1_29	Num	8	224		Sum fradrag 3.3.10
30	bel_1_30	Num	8	232		Minstefradrag
31	bel_1_31	Num	8	240		Netto reiseutgifter 3.2.9.3
32	bel_1_32	Num	8	248		Pensjonspremie 3.2.12
33	bel_1_33	Num	8	256		Foreldrefradrag 3.2.10
34	bel_1_34	Num	8	264		Underskudd IB + tidlig. år
35	bel_1_35	Num	8	272		Underskudd UB uspes. 3.2.21
36	bel_1_36	Num	8	280		Underskudd UB
37	bel_1_37	Num	8	288		Underholdsbidrag 3.3.3
38	bel_1_38	Num	8	296		IPA 3.3.5
39	bel_1_39	Num	8	304		Gjeldsrenter 3.3.1 + 3.3.2
40	bel_1_40	Num	8	312		Andelseiers andel av gjeldsrenter 3.3.4
41	bel_1_41	Num	8	320		Andre fradrag
42	bel_1_42	Num	8	328		Korreksjon
43	bel_1_43	Num	8	336		Alminnelig inntekt 3.4
44	bel_1_44	Num	8	344		Særfradrag 3.5
45	bel_1_45	Num	8	352		Grunnlag for bereg. kommune/fellesskatt
46	bel_2_1	Num	8	360		Realkapital
47	bel_2_2	Num	8	368		Faste eiendommer, anlegg, skog
48	bel_2_3	Num	8	376		Herav: Andelsleilighet 4.3.1
49	bel_2_4	Num	8	384		Herav: Selveid bolig 4.3.2
50	bel_2_5	Num	8	392		Herav: Skog 4.3.4.1
51	bel_2_6	Num	8	400		Herav: Gårdsbruk 4.3.4.2
52	bel_2_7	Num	8	408		Herav: Fast eiendom i utlandet 4.6.1
53	bel_2_8	Num	8	416		Driftsløsøre og andre eiendeler i nær.
54	bel_2_9	Num	8	424		Innbo og løsøre
55	bel_2_10	Num	8	432		Brutto finanskapital
56	bel_2_11	Num	8	440		Bankinnskudd 4.1.1
57	bel_2_12	Num	8	448		Andeler i aksjefond 4.1.4
58	bel_2_13	Num	8	456		Obligasjons- og pengemarkedsfond 4.1.5
59	bel_2_14	Num	8	464		Verdipapir, reg. i VPS 4.1.7
60	bel_2_15	Num	8	472		Verdipapir, ikke reg. i VPS 4.1.8
61	bel_2_16	Num	8	480		Andre fordringer og annen formue
62	bel_2_17	Num	8	488		Annen sk.pl. formue i utlandet 4.6.2
63	bel_2_18	Num	8	496		Brutto formue 4.7
64	bel_2_19	Num	8	504		Gjeld 4.8.4
65	bel_2_20	Num	8	512		Netto formue 4.9
66	bel_2_21	Num	8	520		Gevinst over 10 000 1.5.2
67	bel_2_22	Num	8	528		Arv / gave over 10 000 1.5.3
68	bel_2_23	Num	8	536		Ubenyttet godtgj.fradrag aksjeutb.1.5.4
69	bel_2_24	Num	8	544		Utbet. IPA, dødsbo,
70	bel_2_25	Num	8	552		Brutto skatter
71	bel_2_26	Num	8	560		Fradrag i skatt
72	bel_2_27	Num	8	568		Netto skatt

Vedlegg 2

Beløpsfelt på inntektsstatistikken for personer og familier (IPF) 2001

-----Alphabetic List of Variables and Attributes-----

#	Variable	Type	Len	Pos	Label
13	aksje	Num	8	80	Aksjeutbytte
119	ald	Num	8	560	Alder
47	alminntk	Num	8	312	Alm. inntekt etter særfradrag som på s/A (i 100 kr)
16	andrekap	Num	8	104	Andre kapitalinntekter
4	arvfri	Num	8	16	Avgiftsfri arv
1	arvplikt	Num	8	0	Avgiftspliktig arv
60	barntryg	Num	8	416	Barnetrygd inkl. småbarnstillegg (kroner)
8	bel2223	Num	8	40	SA post 2.2.2.3 Utbetaling av IPA
18	bidrag	Num	8	120	Bidrag, livrenter m.m.
22	boliginnt	Num	8	152	Inntekt av boligeiendom
21	borettl	Num	8	144	Andel av boligselskapsutgifter
65	bostotte	Num	8	456	Bostøtte
23	brutto	Num	8	160	Bruttoinntekt
58	btilsyn	Num	8	400	Stønad til barnetilsyn til ensl. forsørger (kroner)
55	engang	Num	8	376	Engangsstønad ved fødsel (kroner)
17	ftrygd	Num	8	112	Ytelser fra folketrygden (SA)
5	gavefri	Num	8	24	Avgiftsfri gave
2	gaveplik	Num	8	8	Avgiftspliktig gave
14	gevinst	Num	8	88	Realisasjonsgevinst
56	grunn	Num	8	384	Grunnstønad (kroner)
57	hjelp	Num	8	392	Hjelpestønad (kroner)
35	kode118	Num	8	256	Beregnet fordel ved fri bil (LTO-118/118A)
34	kode138	Num	8	248	Fødsels- og omsorgspenger ved adopsjon (LTO-138)
31	kode147	Num	8	224	Dagpenger ved arbeidsledighet (LTO-147)
28	kode148	Num	8	200	Sykepenger fra folketrygden (LTO-148)
24	kode217	Num	8	168	Alderspensjon (LTO-217)
29	kode218	Num	8	208	Uførepensjon fra folketrygden (LTO-218)
27	kode219	Num	8	192	Ektefelletillegg fra folketrygden(LTO-219)
25	kode220	Num	8	176	Barnpensjon fra folketrygden (LTO-220)
32	kode224	Num	8	232	Overgangsstønad fra folketrygden (LTO-224)
30	kode226	Num	8	216	Etterlattepensjon og overgangstøn.(LTO-226)
36	kode227	Num	8	264	Avtalefestet pensjon-AFP (LTO-227/227A)
33	kode245	Num	8	240	Skattefri stønad til barnetilsyn (LTO-245)
26	kode916	Num	8	184	Skattefrie utbetalinger (LTO-916)
54	konts	Num	8	368	Kontantstøtte (kroner)
62	kursstonad	Num	8	432	Kursstønad/reisepenger flyktninger (kroner)
67	laan	Num	8	472	Studielån
10	løn	Num	8	56	Lønn, inkl. dagpenger
11	naering	Num	8	64	Netto næringsinntekt
19	negoverf	Num	8	128	Negative overføringer
49	nformsta	Num	8	328	Netto formue stat som på s/A (i 1000 kr)
50	pensjon	Num	8	336	Personinntekt pensjoner (i 100 kr)
53	pg_annen	Num	8	360	Beregnet personinntekt fra annen næring (i 100 kr)
51	pg_løn	Num	8	344	Personinntekt lønn, beregnet (i 100 kr)
52	pgiv_jsf	Num	8	352	Beregnet personinntekt primærnæringer (i 100 kr)
20	rentgjel	Num	8	136	Gjeldsrenter
12	rentinnt	Num	8	72	Brutto renteinntekt
9	sa217	Num	8	48	Dagpenger ved arb.ledighet for selvst. næringsdriv.
71	saert	Num	7	736	Særtilleggsfaktor
48	sfradrag	Num	8	320	Særfradrag - hele summen
63	sos_bidr	Num	8	440	Bidrag i alt
64	sos_laan	Num	8	448	Lån i alt
66	stipend	Num	8	464	Studiestipend
42	sva_løn	Num	8	288	Svalbard lønn
41	sva_pen	Num	8	280	Svalbard pensjon
43	sva_ska	Num	8	296	Svalbard skattetrekk
15	tap	Num	8	96	Realisasjonstap
7	tjenpen	Num	8	32	Tjenestepensjon
40	topskagr	Num	8	272	Toppskattegrunnlag (i 100 kr)
59	utdston	Num	8	408	Utdanningsstønad til enslige forsørgere (kroner)
46	utlskatt	Num	8	304	Sum utlignet skatt
113	wies	Num	8	536	Inntekt etter skatt
115	wiesrenb	Num	8	552	Inntekt etter skatt/rentutg. og boliginnt.
108	wkapinnt	Num	8	496	Kapitalinntekter
114	wrentbol	Num	8	544	Renteutgifter og boliginntekter
111	wsaminnt	Num	8	520	Samlet inntekt
112	wskatovf	Num	8	528	Sum utlignet skatt og negative overf.
110	wskfrovf	Num	8	512	Skattefrie overføringer
109	wskplovf	Num	8	504	Skattepliktige overføringer
107	wyrkinnt	Num	8	488	Yrkesinntekt
61	yrkesskade	Num	8	424	Yrkesskadeerstatning (kroner)

De sist utgitte publikasjonene i serien Notater

- 2004/57 Ø. Brekke: Praktisk guide for teknisk utstyr og dataprogrammer i brukertester. 33s.
- 2004/58 K. Henriksen: Ny metode for prismåling av personbiler i konsumprisindeksen. 24s.
- 2004/59 A.S. Abrahamsen, J. Heldal, og D. Rafat: UT- Undersøkelsene i 2004 for ikke-finansielle foretak. Utvalgsplaner og utvalg til kvartals og årsundersøkelsene. 48s.
- 2004/60 Ø. Bolsgård og L-C. Zhang: Prisindeks for engoshandel. 35s.
- 2004/61 T. Guldbrandsen og B.O. Lagerstrøm: Undersøkelse om arbeids- og boligforhold. Dokumentasjonsrapport. 27s.
- 2004/62 G. Dahl: Trygd blant innvandrere 1992-2000. 79s.
- 2004/63 A.H. Sætre og N.Buskoven: Lokalvalgundersøkelsen 2003. Dokumentasjonsrapport. 79s.
- 2004/64 Kravspesifikasjon for elektronisk innberetning, kjennemerke og filbeskrivelse for lønnsstatistikken. Oppdatert 2004. 16s.
- 2004/65 L. Østby: Innvandrere i Norge - Hvem er de, hvordan går det med dem? Del I Demografi. 156s.
- 2004/66 L. Østby: Innvandrere i Norge - Hvem er de, hvordan går det med dem? Del I Levekår 154s.
- 2004/67 L. Lerskau, K.M. Heide, E. Holmøy og I.F. Solli: Virkningsberegninger på MSG6. Appendiks til Rapporter 2004/18 "Macroeconomic Properties of the Norwegian Applied General Equilibrium Model MSG6". 140 s.
- 2004/68 A. Holmøy, R. Johannessen og L. Solheim: Etablering av ny husleiestatistikk (indeks) - en forstudie. 19s.
- 2004/69 E.E. Eibak og F. Haraldsen: Undersøking om foreldrebetaling i barnehagar, august 2004. 45s.
- 2004/70 A. Raknerud, D. Rønningen og T. Skjerpen: Dokumentasjon av kapital-databasen. En database med data for varige driftsmidler og andre økonomiske data på foretaksnivå. 12s.
- 2004/71 M.T. Dzamarija: Norske barn i utlandet. Utvalgte land: Pakistan, Marokko, Tyrkia og Spania. 33s.
- 2004/72 A.S. Abrahamsen og A. Seierstad: Analyse av revisjon. Kostra kommunehelse. 50s.
- 2004/73 E. Mørk og E Willand-Evensen: Husholdningers forbruk. En sammenlikning av forbruksundersøkelsen og nasjonalregnskapet. 37s.
- 2004/74 M. Åamodt: Kvalitetsprosjekt for videregående opplæring Utført på oppdrag fra Utdannings- og forskningsdepartementet i perioden mars 2003-september 2004. 188s.
- 2004/75 S. Blom: Holdninger til innvandrere og innvandring 2004. 54s.
- 2004/76 A. Rolland: En inspeksjon av Elevinspektørene. 51s.
- 2004/77 A. Rolland: KOSTRA og kvaliteten på de kommunale tjenester. 32.
- 2004/78 J.A. Osnes: Beregningsutvalget. Dokumentasjon av SAS-systemet. 98s.
- 2004/79 T. Eika og T. Skjerpen. Hvitevarer 2005. Modell og prognose. 18s.
- 2004/80 A.K. Johnsen og T. Nøtnes: Biblioteket i fokus? Rapport fra fokusgrupper for bibliotek og informasjonscenteret i Statistisk sentralbyrå. 26s.
- 2004/81 H. Tønseth: Årsrapport 2003. Kontaktutvalget for helse- sosialstatistikk. 12s.
- 2004/83 L. Vågane: Omnibusundersøkelsen juli /august 2004. Dokumentasjonsrapport. 454s.